

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Basisschool Ten Parke

Torhout, West-Vlaanderen

Projectcode

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

BUREAUONDERZOEK

RUBEN WILLAERT NV

8200 SINT-MICHIELS-BRUGGE

TEN BRIELE 14 | BUS 15

AUTEUR:

Aaron Willaert, Merlijn De Baene

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2026

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV. Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. BUREAUONDERZOEK [BO]	3
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 De onderzoeksopdracht	5
1.1.3 Het projectgebied	6
1.2 ASSESSMENT	9
1.2.1 Landschappelijk kader	9
1.2.2 Historisch kader	14
1.2.3 Archeologisch kader	22
1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK	30
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

De initiatiefnemer plant de herinrichting en vernieuwing van een basisschool in Torhout, provincie West-Vlaanderen. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 7122 m², de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt ca. 5603 m².

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 1000 m² bedraagt en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 3000 m² bedraagt.

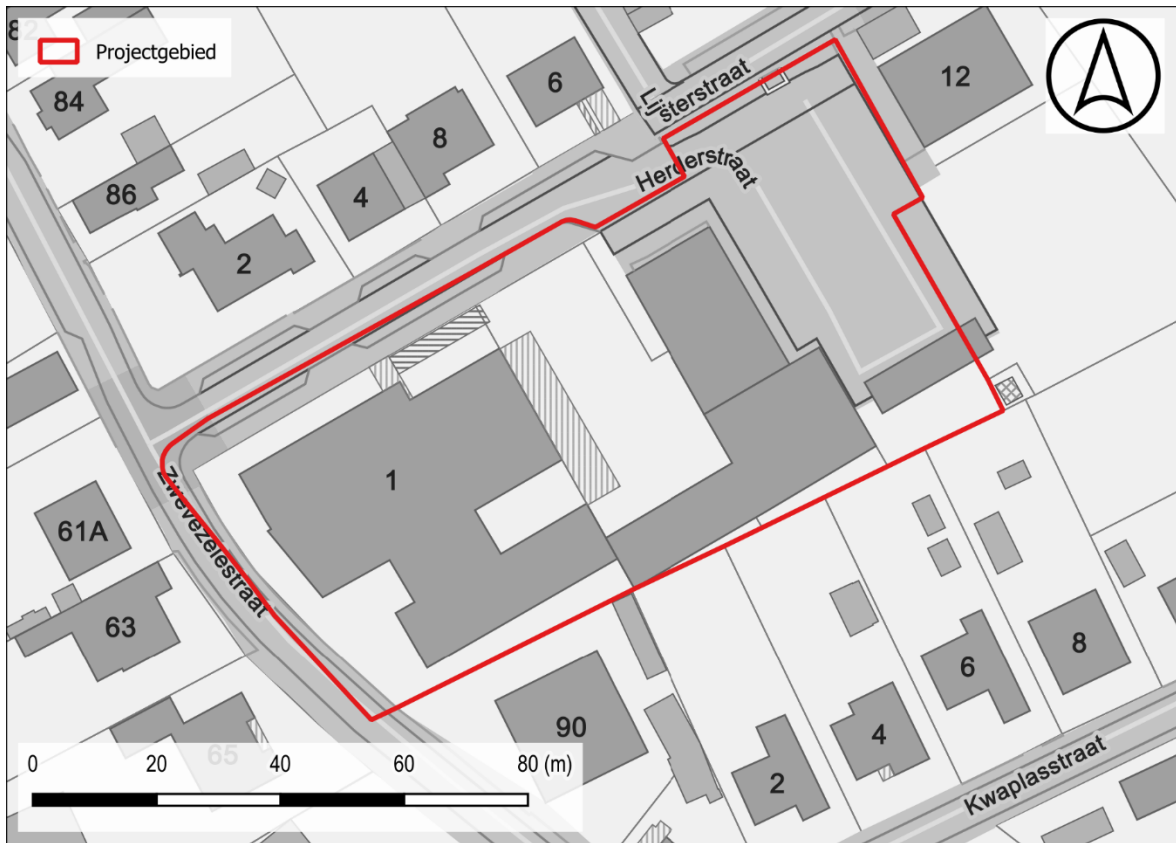
RUBEN WILLAERT NV is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureaustudie op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

1. BUREAUONDERZOEK [BO]

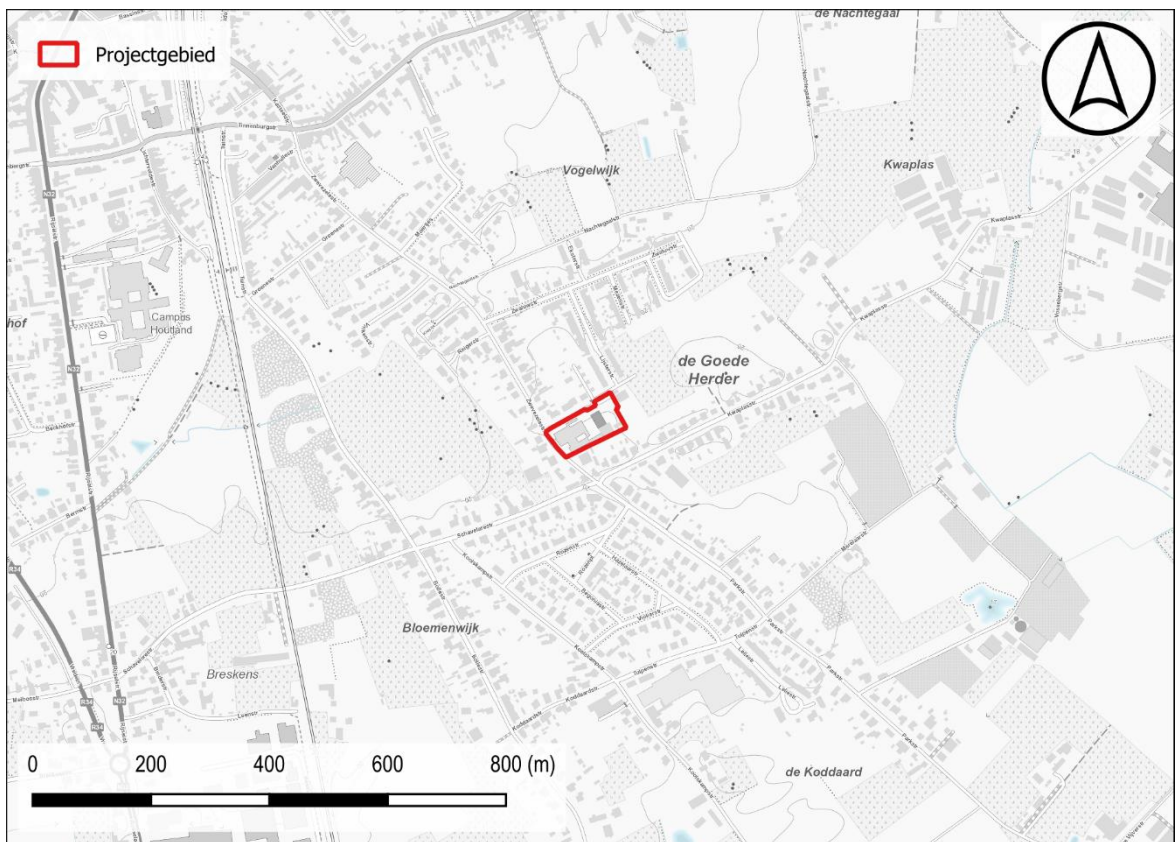
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2026A220	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0069	
<i>BOUNDING GEOMETRY</i>	X ₁ : 62050	Y ₁ : 194751
	X ₂ : 62240	Y ₂ : 194887
KADASTER	Torhout Afdeling 2, Sectie D, Nummers 779Y, 779T2, 779V2, 779Z2, 779S2, 779W2	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Figuur 1 en 2	
OPZET INITIATIEFNEMER	Figuur 4 en 5	

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt)

Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)

1.1.2 De onderzoeksopdracht

1.1.2.1 *Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied*

“Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.”
– CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Wat is de trefkans op intact bewaarde archeologische aanwijzingen?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden? Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?

1.1.2.2 *Werkwijze en strategie van het vooronderzoek fase BO*

RUBEN WILLAERT NV werd aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van Ruben Willaert NV. De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. Hierin werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op geopunt.be, dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be, cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

---

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

1.1.3 Het projectgebied

1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied vond in het verleden nog geen archeologisch (voor)onderzoek plaats.

1.1.3.2 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen op de hoek van de Herderstraat (noord) en de Zwevezelestraat (west) in de gemeente Torhout, provincie West-Vlaanderen. Op ca. 600 meter ten oosten stroomt de Rivierbeek en op ca. 1400 m ten westen de Koebeek. Het centrum van Torhout ligt op ca. 1300 m ten noordwesten van het terrein. Torhout wordt als hoofdstad van het Houtland beschouwd en ligt op de overgang tussen zandstreek en zandleemstreek, langs de zuidelijke steilrand van het plateau van Wijnendale.

Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.1.3.3 Geplande bodemingrepen

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 7122 m², de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt ca. 5603 m². op heden is zo goed als het volledige terrein bebouwd of verhard.

De initiatiefnemer plant de herinrichting en vernieuwing van een basisschool in Torhout, provincie West-Vlaanderen. In eerste instantie worden een tweetal structuren gesloopt. In totaal gaat het om ca. 896 m².

Vervolgens worden drie nieuwe structuren gerealiseerd. Het gaat om een nieuwbouw, een sanitaire blok (met luifel) en een fietsenstalling. De nieuwbouw (ca. 400 m²) en sanitair (ca. 33 m²) worden gefundeerd door middel van sleuffunderingen tot vorstvrije diepte (ca. 100 cm-mv) en een vloerplaat (50 cm-mv). Ter hoogte van de luifel (ca. 158 m²) en fietsenstalling (ca. 108 m²) dient men louter rekening te houden met de palen waarop de daken steunen. Verder wordt ook een bestaand gebouw (ca. 1180 m²) gerenoveerd. Hier vinden geen bodemingrepen plaats, de bestaande vloerplaat blijft behouden.

Tot slot wordt de omgevingsaanleg opgedeeld in twee. Eén deel op openbaar terrein en gedeeltelijk ter hoogte van het schooldomein. In totaal gaat het om ca. 3723 m². Deze werken omvatten nieuwe verharding, groenzones, speelzones en een infiltratievoorziening. Voor deze omgevingsaanleg dient men rekening te houden met een bodemingreep van ca. 50 cm-mv.

Figuur 4: Opzet initiatiefnemer sloop t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

Figuur 5: Opzet initiatiefnemer bouw t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.2 ASSESSMENT

1.2.1 Landschappelijk kader

Het projectgebied is gelegen in de **stedelijke gebieden en havengebieden** van de agglomeratie van Torhout. Het centrum van Torhout is gelegen in het overgangsgebied tussen het noordelijk gelegen plateau van Wijnendale en de zuidelijk gelegen vallei van de Handzamevaart. Het landschap rondom de stad wordt voornamelijk bepaald door de loop van de Koebeek en de Rivierbeek. Het plangebied bevindt zich ten zuidoosten van de stad op een hogere opduiking tussen de Koebeek in het westen en de Rivierbeek in het oosten.

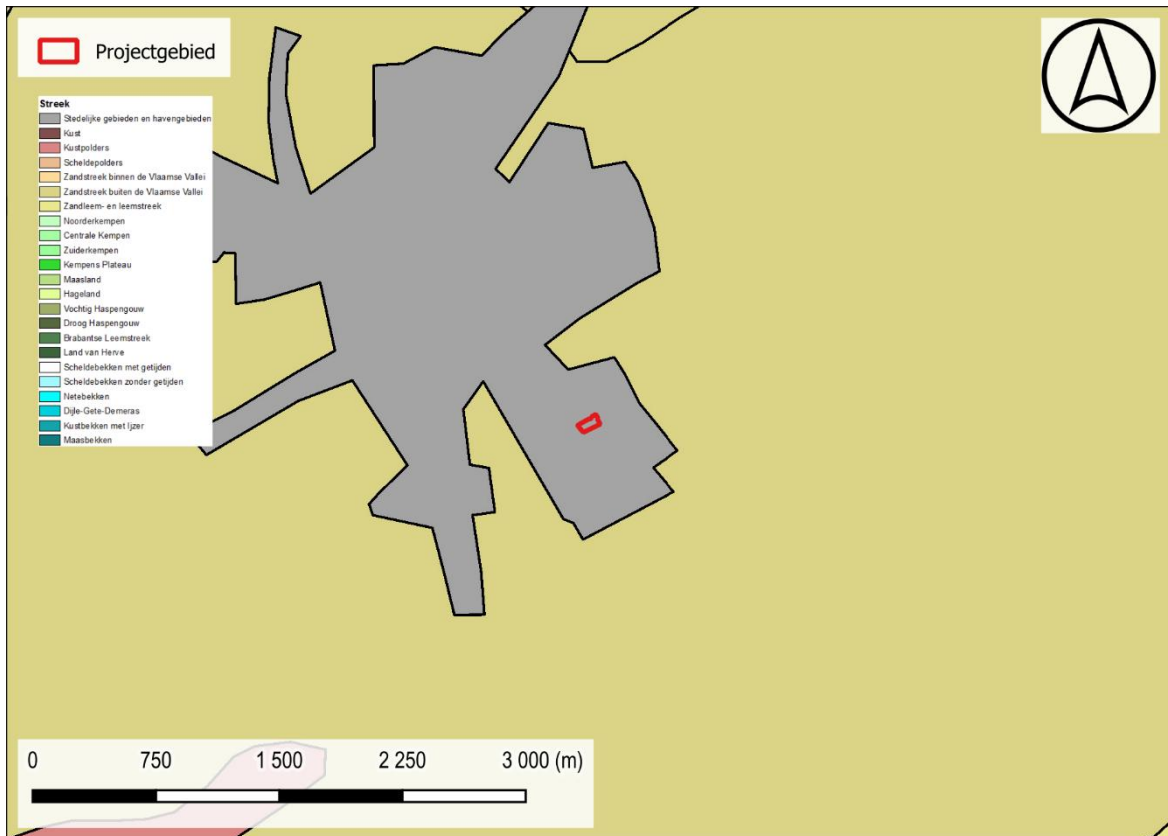
Het projectgebied bevindt zich op een hoger gelegen zone in het landschap, tussen de valleien in van de Koebeek (west) en de Rivierbeek (oost). Het lokaal hoogtemodel situeert het terrein op een hoogte van **ca. 19.5 tot 20.1 + m TAW**. Dit lokaal hoogtemodel doet vermoeden dat in het verleden reeds maaiveldwijzigingen hebben plaats gevonden bij de realisatie van de basisschool. De omvang van deze maaiveldwijzigingen of de impact op de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed is op basis van de beschikbare gegevens niet met zekerheid te bepalen.

Het projectgebied is gelegen in het Lid van Egem (Formatie van Tielt). De **Formatie van Tielt** bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment. Het **Lid van Egem** bestaat uit een glimmer- en glauconiethoudend zeer fijn zand dat grover wordt naar boven toe. Het is tevens afgezet in ondiepe-mariene omstandigheden.

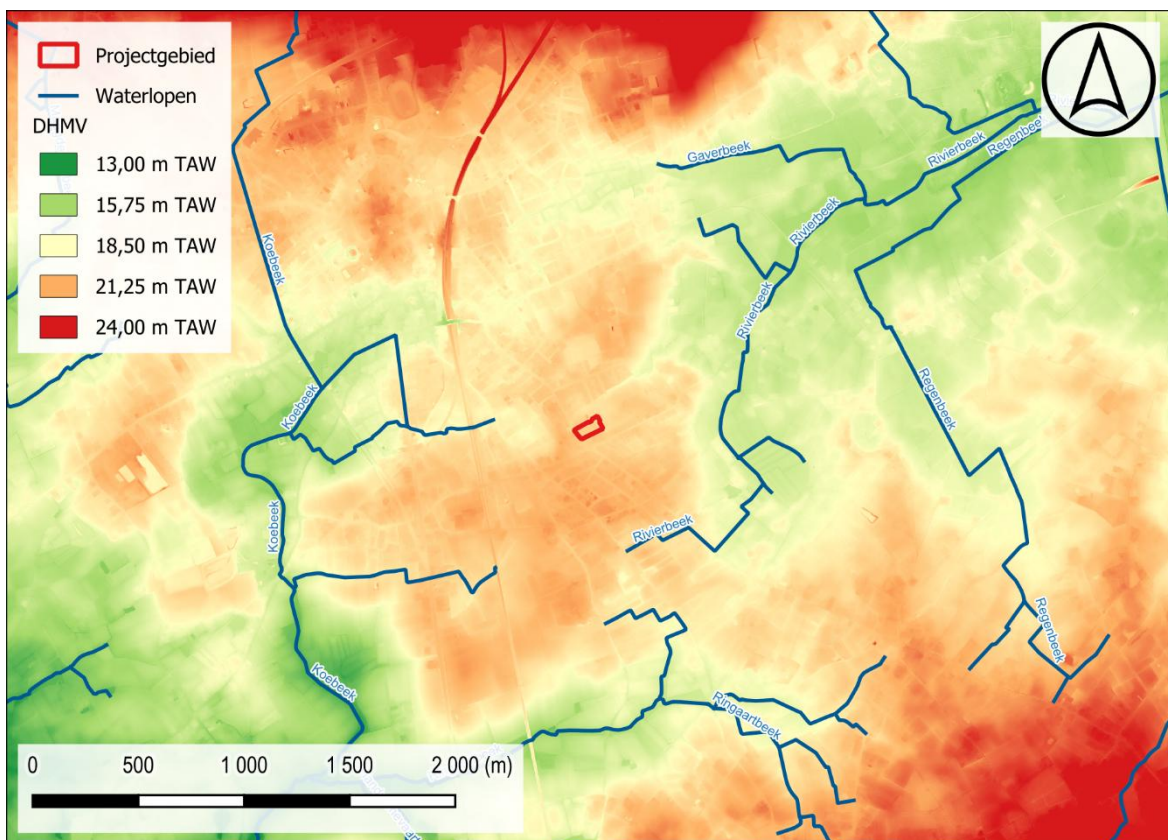
Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holocene (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

De bodemkaart geeft ter hoogte van het plangebied een hydromorfe lemige zandbodem weer die vermoedelijk terug gaat op een oude sloot of kleine beekvallei. In het westen van het terrein is een matig natte, lemige zandbodem aangeduid. Dit betreft een Postpodzolbodem waar het oorspronkelijke bodemprofiel mogelijk reeds is gehomogeniseerd door bewerking in het verleden. Ter hoogte van het onderzoeksterrein komen de bodemtypes Sdh (west) en Sep (oost) voor. Het bodemtype **Sdh** is een matig natte lemig zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont. Het is een Postpodzol met een bouwlaag die goed humeus is, gehomogeniseerd en ca. 30-50 cm dik. De Podzol B is deels door oplossingsverschijnselen maar grotendeels door het uitdelven en afvoeren van het verharde benedendeel bijna volledig verdwenen. Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm en zijn soms moeilijk waarneembaar in de Podzol B. Het bodemtype **Sep** is een natte lemig zandbodem zonder profiel. Roestverschijnselen worden in deze hydromorfe bodem waargenomen in de bouwvoor. Onder de humeuze bovengrond is vanaf 30 cm licht kleiig stroomzand bleekgrijs. Het volledig gereduceerd materiaal met blauwgrijze kleur is waar te nemen vanaf 100 cm.

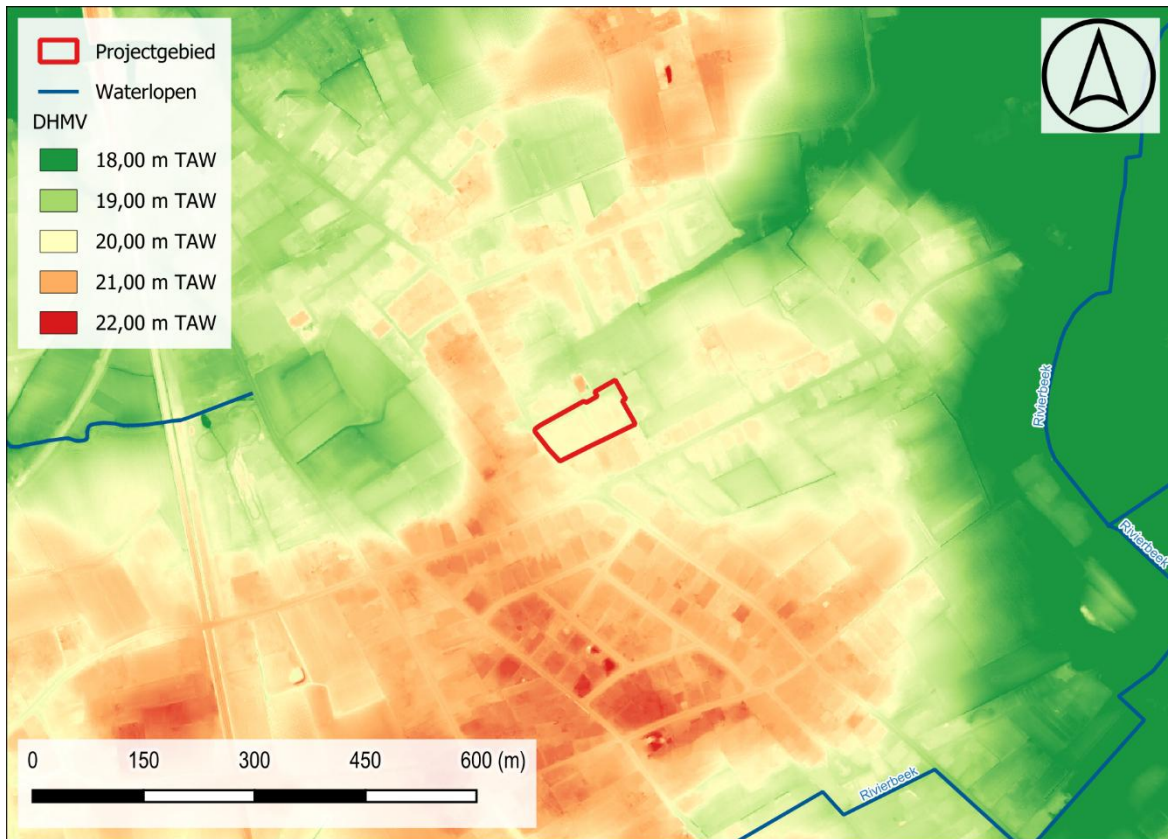
Hoewel het terrein strikt genomen niet gelegen is binnen een gradiëntzone moet de drogere opduiking nabij de vallei van de Koebeek en Rivierbeek wel **aantrekkelijk** geweest zijn **voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars**.

Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

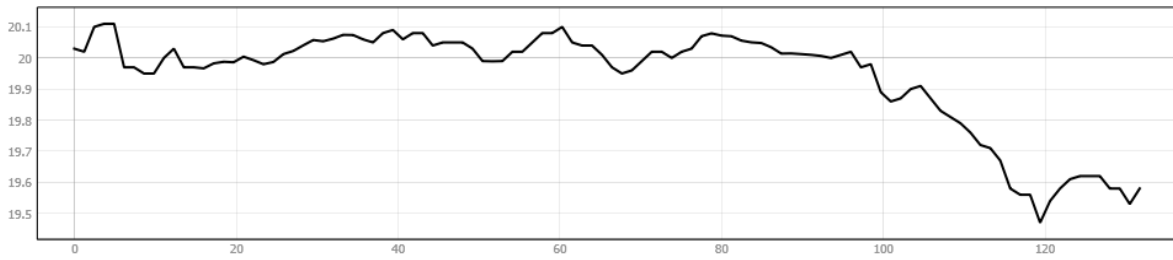
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

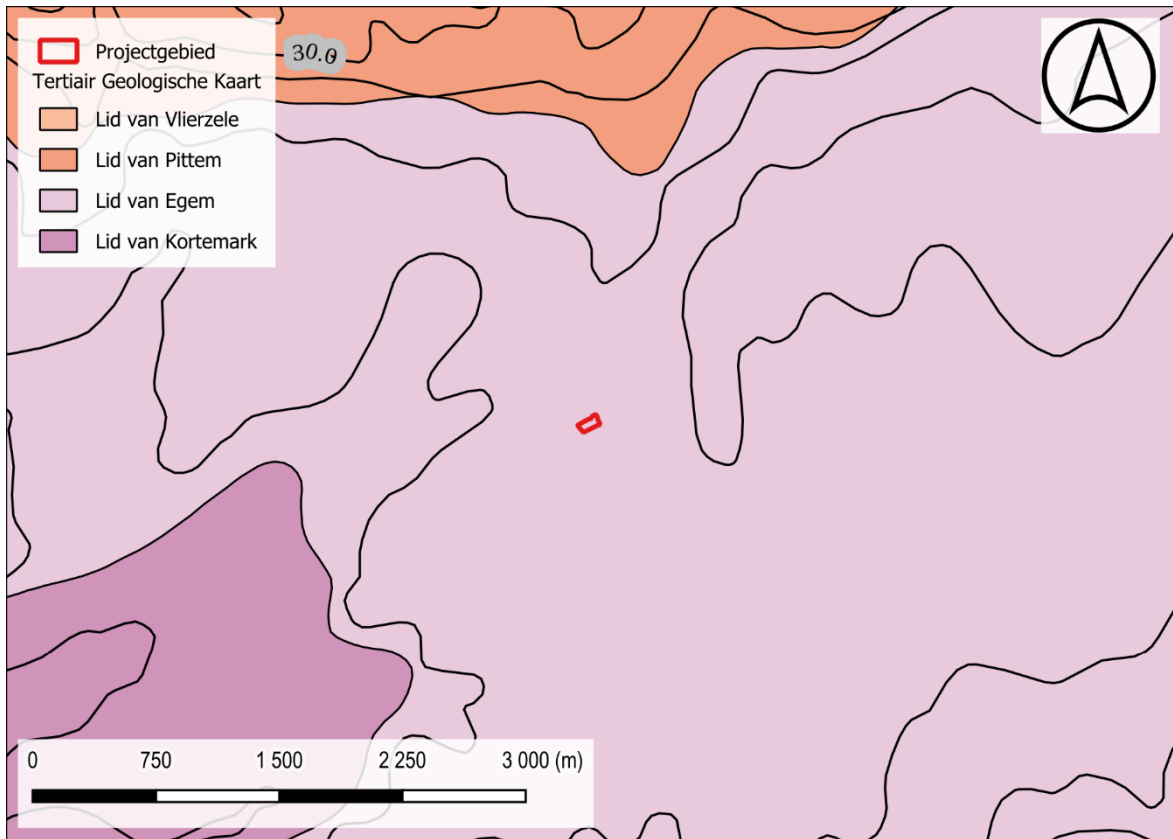
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

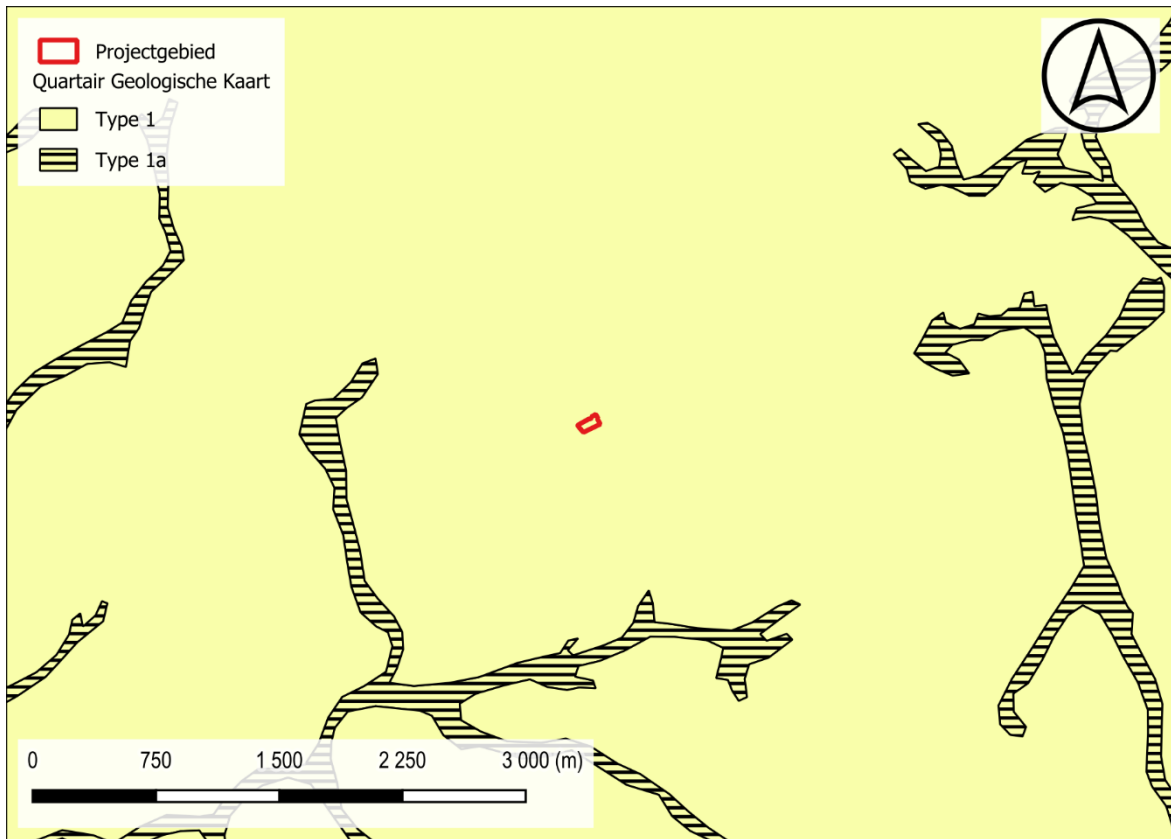
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

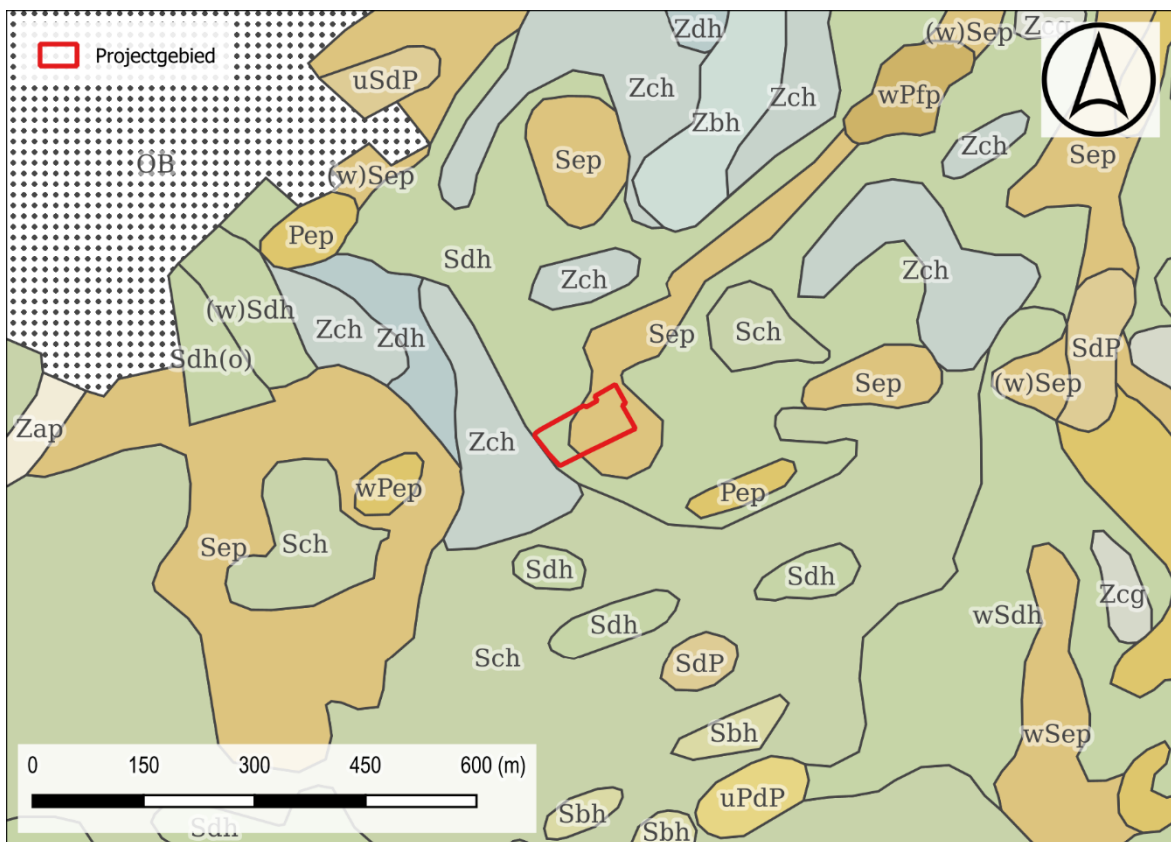
Figuur 10: Hoogteverloop ZW-NO

Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)

1.2.2 Historisch kader

I. Torhout

Voor de prehistorie worden een aantal archeologische vondsten vermeld. Voor het Neolithicum (4500-1800 voor Christus) zijn verschillende types pijlpunten en fragmenten van gepolijste bijlen gevonden, onder meer in het Groenhovebos. Er zijn aanwijzingen dat de omgeving van Torhout intensief bewoond wordt in de Romeinse tijd. Door het gebrek aan grootschalig of structureel archeologisch onderzoek bestaan evenwel nog heel wat lacunes in de kennis. De Steenstraat (Cassel-Aartrijke-Brugge) en Zeeweg (Oudenburg-Aartrijke-Torhout) gaan mogelijk terug op Romeinse wegtracés. Langs deze wegen bevonden zich niet alleen kleine hoeves en gehuchten, ook zouden er mogelijk kleine versterkingen zijn opgetrokken.

Bij opgravingen in de Sint-Pietersbandenkerk (Zwanestraat nummer +2) in de jaren 1940 wordt een gebouw opgetekend dat in oorsprong door de opgravers wordt herkend als een vroegmiddeleeuwse (Ottoonse) kerk. Later onderzoek en opgravingen in de jaren 1990 wijzen evenwel uit dat het veeleer gaat om een bouwwerk uit de Romeinse tijd. Het is evenwel niet duidelijk of het gaat om een gebouw met een militaire functie (wachttoren of kampement), dan wel of het een burgerlijk of rituele functie had. De aanwezigheid van zware bakstenen muren en beschilderd pleisterwerk laten wel een gebouw met een zekere status veronderstellen. Hieruit kan afgeleid worden dat het centrum van Torhout minstens opklimt tot de Romeinse periode.

Vanaf de middeleeuwen tot de Franse Revolutie bestaat Torhout uit Torhout-Binnen en Torhout-Buiten, elk met een eigen schepenbank en griffie. Torhout-Buiten maakt deel van het *Land van Wijnendale*.

De stichtingsdatum en het belang van het klooster te Torhout is onvoldoende bekend. Weliswaar is er de vermelding in de *Vita Bavonis* (circa 830) die het *monasterium* of de *cella* van Torhout reeds in 654 situeert (priester Domlinus wordt in 654 vanuit het klooster van Torhout naar het sterfbed van Bavo in Gent geroepen). Mogelijk is de stichting van het Torhoutse *monasterium* terug te brengen tot de 6de eeuw, dit in overeenstemming met andere klerikale vestingen in Vlaanderen en meer bepaald in Gent.

De oudst bekende vermelding van Torhout in een geschreven bron als *Turholt* in 683. In 834 schenkt De Karolingische koning Lodewijk de Vrome Torhout aan Anscharius, bisschop van Hamburg-Bremen. Dit geschenk moet dienen voor het onderhoud van het nieuwe bisdom en om er een opleidingscentrum voor de evangelisatie van Scandinavië te vestigen. Circa 870 worden de relieken van Sint-Donaas en de clerici van het klooster door graaf Boudewijn I (837/ 840-879) overgebracht naar de burg van Brugge, dit als bescherming tegen de invallen van de Noormannen. Circa 879 worden het Torhoutse klooster en kerk door de Noormannen verwoest. Met het puin van de kerk zou graaf Boudewijn II (864-918) een versterkt castrum opgericht hebben, deel uitmakend van een verdedigingsstelsel tegen overzeese aanvallen en interne bedreigingen. Deze grafelijke burcht zou aan de noordzijde van de huidige kerk liggen. Volgens kronieken wordt door graaf Arnulf II (960-988) een kerk bij deze burcht opgetrokken. Vermoedelijk wordt de burcht onder Diederik van de Elzas (1128-1168) afgebroken.

In 1053 doet de aartsbisschop van Hamburg-Bremen definitief afstand van het kloosterdomein in Torhout ten voordele van Boudewijn V (1012-1067), graaf van Vlaanderen. In 1085-1095 laat graaf Robrecht de Fries (1029/1032-1093) op Wijnendale een houten burcht bouwen. Het kasteel is bedoeld als residentie voor de graven bij de jaarmarkten van Torhout. Het wordt gekenmerkt door een mottestructuur met opperhof met ringvormige gracht en een uitgebreid neerhof. De burcht blijft in het bezit van de grafelijke familie die er regelmatig verblijft. Graaf Karel de Goede (1083-1127) brengt er een deel van zijn jeugd door. Later wordt het zijn favoriet buitenverblijf.

In 1183-1184 krijgt Torhout stadsrechten toegekend door graaf Filips van den Elzas (1136-1191). Dit is een *de jure* bevestiging van een bestaande toestand. Dit gaat samen met de oprichting van het eerste *stedehuys* op de plaats van het huidige stadhuis.

Er is erg weinig geweten over het uitzicht van de stad Torhout tussen de 11de en de 16de eeuw. In elk geval is Torhout geen gesloten stad: er zijn geen poorten of muren, enkel een wal of *stedeveste*.

In 1482 maakt Maria van Bourgondië (1457-1482, hertogin van Bourgondië en gravin van Vlaanderen in 1477-1482) een fatale val van haar paard in de bossen van Wijnendale. Een legende verhaalt dat de kapel van Wijnendale (Fonteinpad zonder nummer) opgericht is op de plaats van dit ongeval. De dood van de hertogin zorgt voor de doorbraak van de Habsburgse dynastie met haar echtgenoot Maximiliaan van Oostenrijk (regeerperiode 1482-1494) en de aanstelling van hun zoon Filips de Schone tot vorst (regeerperiode in 1494-1506).

In de 18de eeuw ondergaat Torhout een aantal belangrijke en bepalende wijzigingen. Vooral de groei van een aantal kleinere ambachtelijk-industriële vestigingen, de aanleg van de steenwegen en de bevolkingsaan groei zijn belangrijk. Vooral na de Vrede van Aken (1748) zullen de Zuidelijke Nederlanden een lange periode van relatieve rust kennen.

Op 28 september 1708 vindt de zogenaamde *Battle of Wynendaele* plaats. Dit treffen tussen de Franse en Engelse troepen even buiten het domein van Wijnendale (Oostendestraat nummers 390-396) kadert in de Spaanse Successieoorlog (1702-1714). De Engelse troepen en hun bevoorrading komen aan via Oostende, Torhout en Kortrijk. De Franse troepen die deze bevoorrading willen stilleggen, worden door Engelse en geallieerde troepen verslagen in Wijnendale.

Tijdens de Franse overheersing ondergaat het landschap in het *Houtland* een grondige ingreep. Door de wet van 1798 wordt de ontginning van braakliggende gronden (de zogenaamde veldgebieden) gestimuleerd. Moerassen en drassige gronden worden drooggelegd en in cultuur gebracht, waardoor nieuwe landbouwgronden ontstaan.

In het derde kwart van de 19de eeuw kent Torhout een economische heropbloei met de doorbraak van de weegtuigenindustrie (zie infra) en de groei van de Torhoutse textielindustrie rond de fabrieken van Van Oye (1863) en de weverij Bartholomeus (1877). De grote bloei van de paardenmarkten in de periode 1855-1885 (vanaf 1880 drie markten per jaar) is stimulerend voor een aantal nijverheden. Zo kennen herbergen, brouwerijen en lederverwerkende ambachten expansie in deze periode. Wat betreft schoennijverheid staat naast Izegem Torhout op de kaart. Torhout verliest echter deze positie door de opkomende mechanisatie in de late 19de eeuw.

Eind augustus 1914 rijden de eerste Duitse verkenners de stad binnen. Zij richten hun kamp op aan de Palingdreef. Vanaf 15 oktober nemen de Duitse troepen hun intrek in de binnenstad. De Duitse staf installeert zich in het woonhuis van de brouwerij Lauwers en later in het *Huis Bekaert*. Het hospitaal en het Sint-Jozefinstituut worden ingericht als lazaret. Het jaar 1915 is van belang voor de ontwikkeling van de Duitse transportmiddelen. De Duitse bezetter trekt een tram- en treinlijn voor de bevoorrading van de troepen tussen Ruddervoorde (Oostkamp) over Torhout naar Beerst (Diksmuide).

In 1916 worden Duitse doelwitten door de geallieerden met luchtbombardementen bestookt. Op 12-13 juli en 16 augustus wordt het station gebombardeerd. In november wordt de beiaard van de Sint-Pietersbandenkerk opgeëist en vernield. Na de slag rond Torhout van 16 tot 18 oktober 1918, worden de geallieerden op 18 oktober in de binnenstad onthaald.

Op 25 mei 1940 wordt Torhout gebombardeerd door de Duitse *Luftwaffe*. Onder meer de Sint-Pietersbandenkerk, de Congregatiekapel en enkele burgerhuizen worden getroffen. Op 25 mei 1940 ontvangt koning Leopold III de vier resterende ministers op het kasteel van Wijnendale. De weigering van de koning om naar het buitenland te vluchten ligt aan de basis van de latere koningskwestie. Op 26 en 27 mei en op 13 augustus volgen opnieuw Duitse bombardementen op de binnenstad, hierbij worden onder meer het hospitaal en het Sint-Jozefinstituut getroffen. Op 6 en 7 september 1944 wordt Torhout door de Canadese troepen bevrijd.²

II. Projectgebied

Op de Ferrariskaart (1771-77) is het kruispunt van de huidige Zwevezele- en Kwaplasstraat duidelijk te herkennen. Binnen de projectgrenzen is één gebouw afgebeeld. De omgeving wordt voornamelijk ingenomen door akker en bosgebied. Verder naar het oosten zijn de veldgebieden met haar poelen te herkennen. Ook de latere 19de eeuwse kaarten tonen een gebouwstructuur in de westelijke terreinhelft. Verder naar het zuiden is een *Cabaret* of herberg afgebeeld, met name het *Schavelaer*.

De orthofotosequentie toont weinig noemenswaardige evolutie sinds 1971. Het huidige gebouwbestand is reeds grotendeels te herkennen op de oudste luchtfoto.

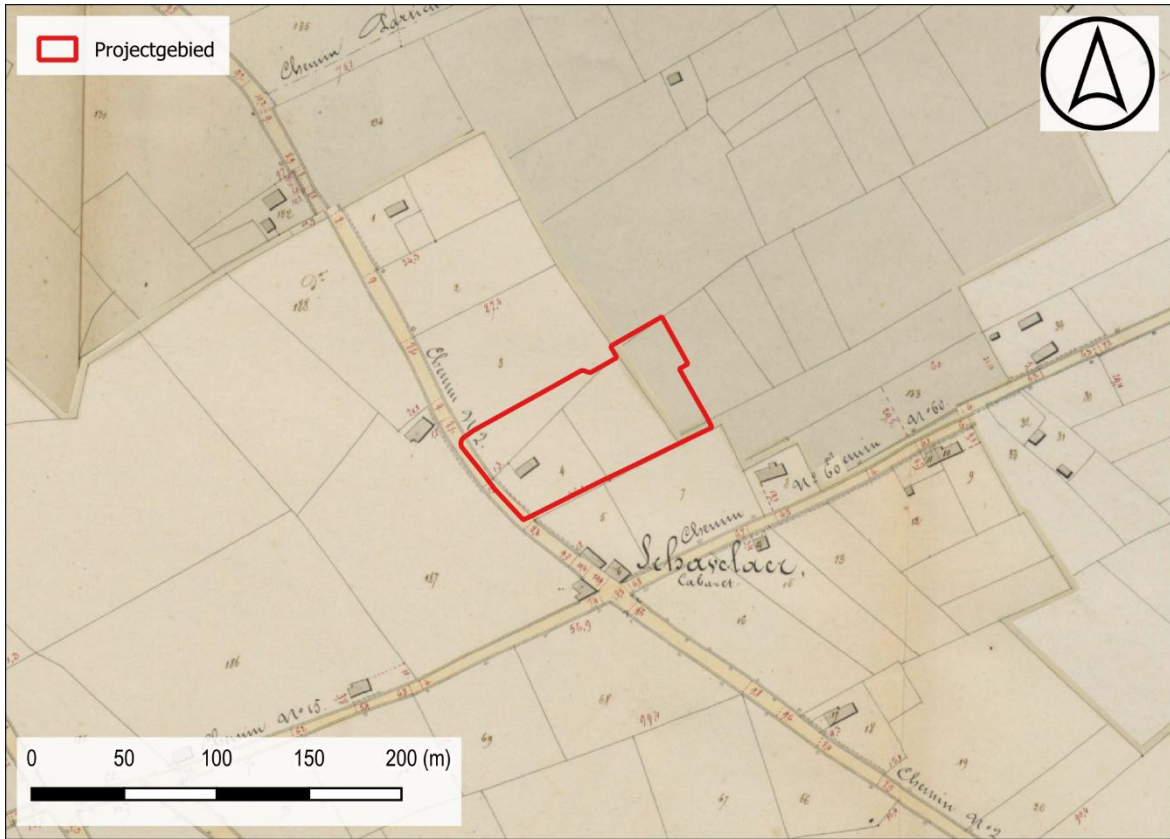
² Inventaris Onroerend Erfgoed 2026: Torhout [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14712> (geraadpleegd op 6 januari 2026).

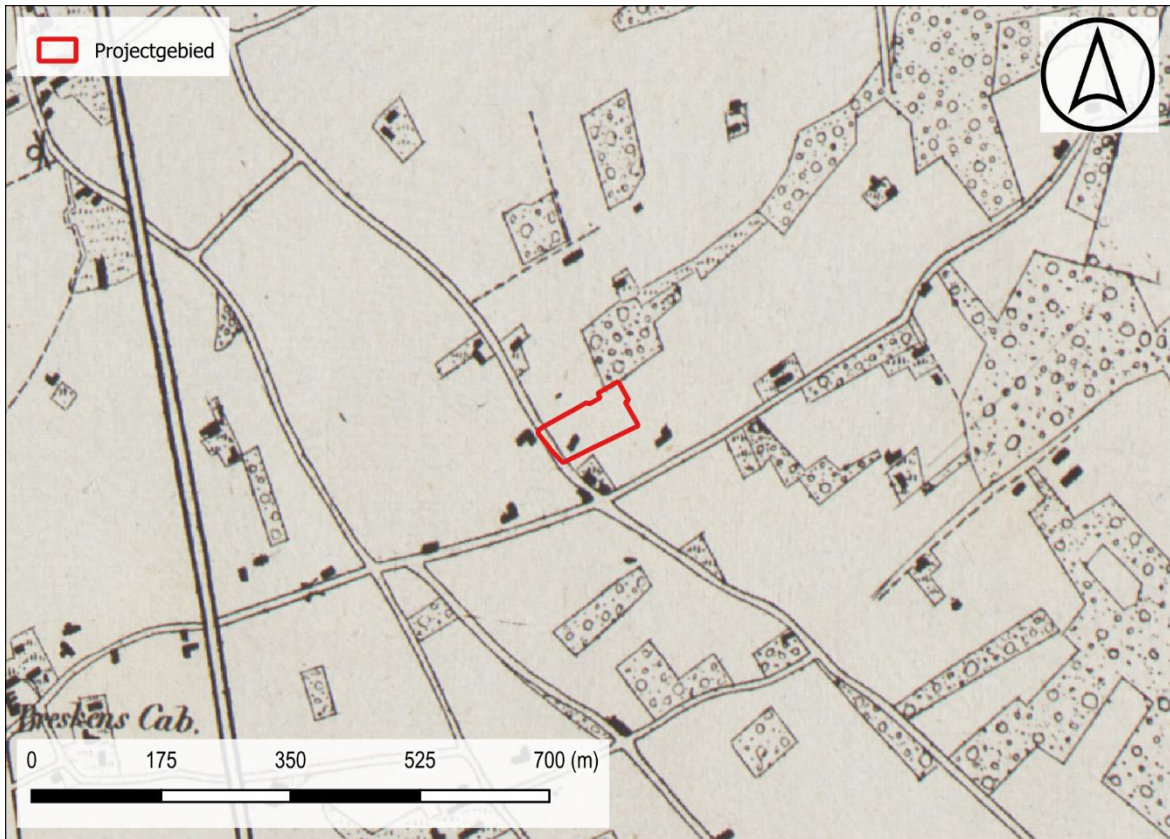
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

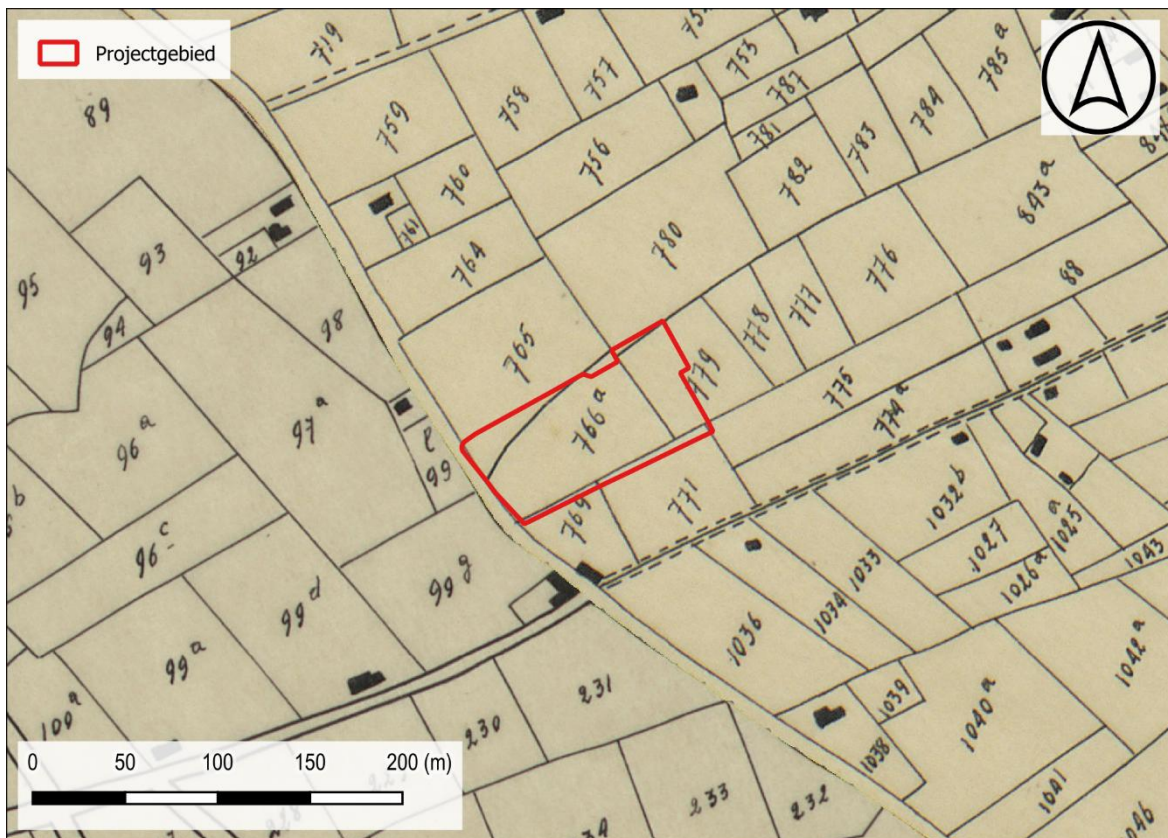
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

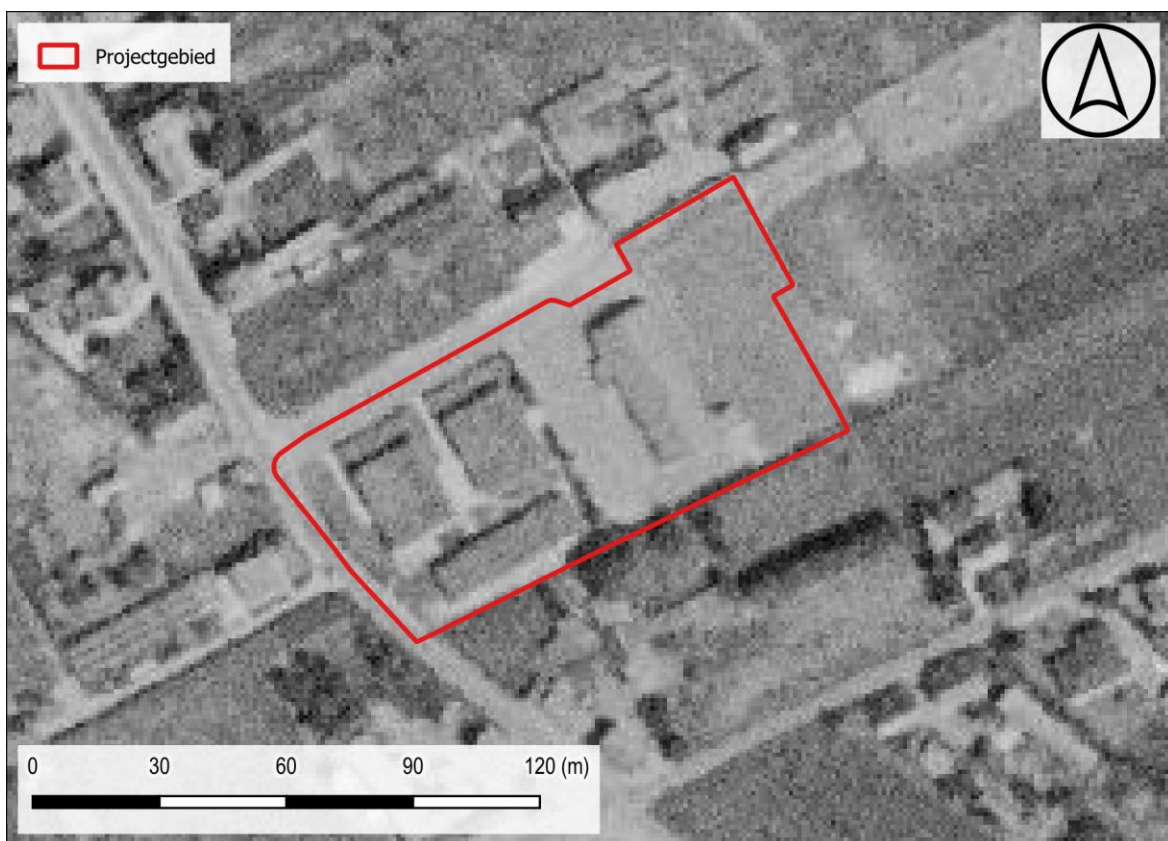
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)

Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt)

Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)

Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)

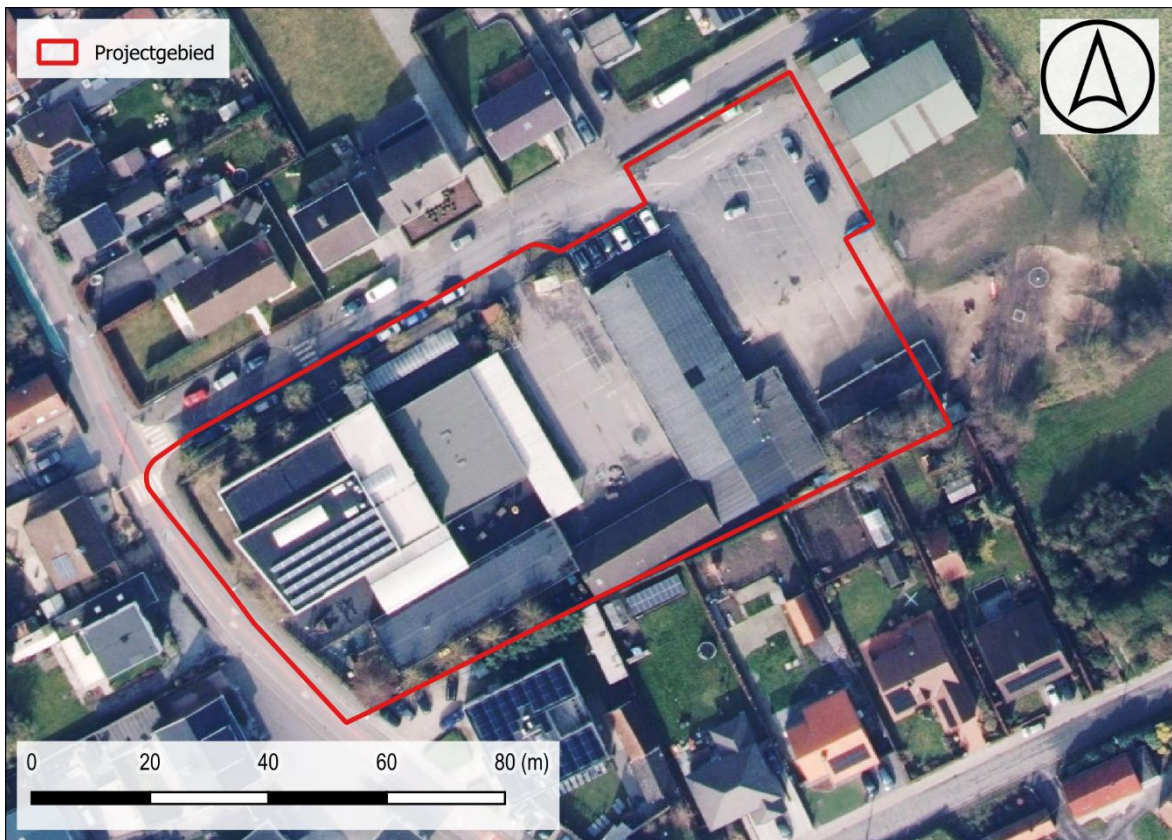
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)

Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)

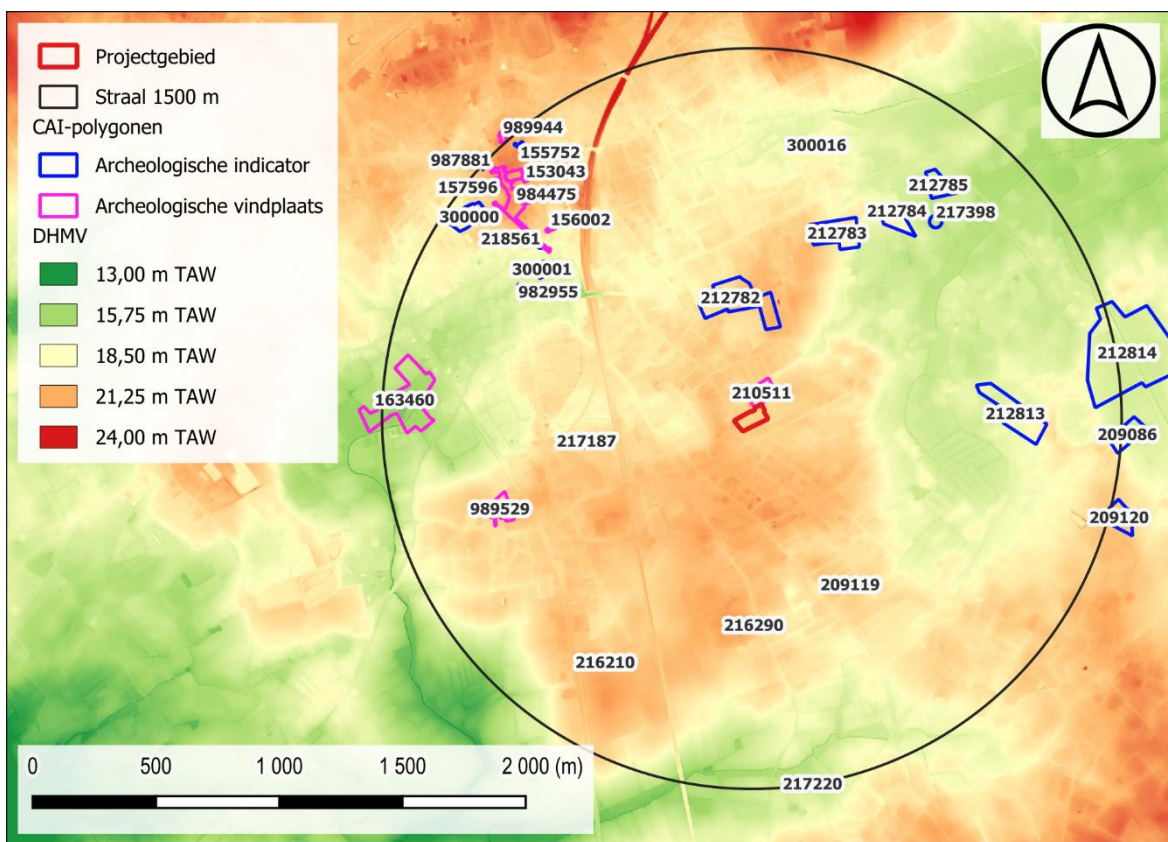
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)

Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)

1.2.3 Archeologisch kader

In de omgeving van het plangebied zijn meerdere vindplaatsen en indicatoren gekend. Direct ten noordoosten van het onderzoeksgebied, aan de Lijsterstraat, werd reeds een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij werd echter vastgesteld dat een deel van het terrein in een recent verleden was afgegraven. Er werden tijdens het onderzoek buiten enkele (sub)recente sporen geen archeologisch relevante relictten aangetroffen. Ten noordwesten van het plangebied, in het centrum van Torhout, is een duidelijke cluster aan vindplaatsen te herkennen op het kaartblad van de CAI. Bij verschillende onderzoeken in het historisch centrum zijn duidelijke aanwijzingen voor aanwezigheid sinds de Romeinse periode. Tevens werden er materiële indicaties waargenomen voor menselijke aanwezigheid in het neolithicum. In het buitengebied bestaan de gekende waarden voornamelijk uit resten van landindeling en exploitatie uit de vroegmoderne en moderne periode.

Figuur 24: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

153043	<p>Opgraving</p> <p>Midden-Romeinse tijd: scherven: meerderheid van lokale en regionale herkomst, enkele importproducten; luxe-aardewerk is eerder beperkt, paalkuilen, grachten/greppels, 1 gracht is bijzonder: mogelijk reeds een afbakening van de voorloper van het kerkareaal, mogelijk stond er aan de binnenzijde een Romeins gebouw</p> <p>Volle middeleeuwen: regionaal vervaardigd grijs aardewerk (met o.a. manchetranden van tuitpotten, bolvormige pot met lensvormige bodem), rood aardewerk, importaardewerk uit</p>
--------	--

	<p>Andenne (Maaslands aardewerk) en uit het Rijnland, Pingsdorf (rood beschilderd aardewerk), gracht (waarschijnlijk te linken aan de bouw van de eerste Romaanse Sint-Pieters bandenkerk), kuilen met bouwpuin</p> <p>Late middeleeuwen: aan de binnenzijde van de kerkhofmuur: verschillende menselijke begravingen, vaak is slechts de aflijning van de grafkuil zichtbaar, in enkele graven kwamen evenwel inhumaties in verband voor. twee types graven: oriëntatie hoofd naar het westen; dit zijn over het algemeen de beter bewaarde graven en daarom wellicht jonger dan het tweede type, oriëntatie hoofd naar het zuidwestengracht uit de volle middeleeuwen werd opgeheven en een veldstenen kerkhofmuur opgericht, 3 restanten van de muur op het terrein gevonden. 18de eeuw: opgave kerkhof en kerkhofmuur in de Napoleontische periode</p> <p>Nieuwe tijd/20ste eeuw: bakstenen beerput, een aantal kelders, één uit de 17de eeuw, opgebouwd uit gele, redelijk zacht gebakken bakstenen, grensde aan de kerkhofmuur, één uit de 19de - 20ste eeuw, opgebouwd uit industriële bakstenen en tegels in rode ceramiek</p> <p>Bron: Decraemer, S., Hillewaert, B., Huyghe, J. & Van Besien, E. 2011: Raakvlak Jaarverslag 2010, p.57-62</p>
156002	<p>Mechanische prospectie</p> <p>Volle middeleeuwen: halverwege de langgerekte tuin: een grachtje met daarin veldsteen, dierenbot en een enkele potscherf</p> <p>Bron: Hillewaert, B. 2011: Torhout, Boeiaardstraat, onuitgegeven rapport.</p>
157596	<p>Mechanische prospectie</p> <p>Middeleeuwen: een opeenvolging van ophogingslagen en looppniveaus, vermoedelijk een ronde haard (13de-14de eeuw)</p> <p>17de eeuw: sporen van een bakstenen muur (vermoedelijk resten van de achtergevel van een huis)</p> <p>Bron: Huyghe J. & Hillewaert B. 2009, Verslag archeologisch proefonderzoek in de Zwaanstraat - Putstraat te Torhout, Raakvlak</p>
163460	<p>Mechanische prospectie</p> <p>Nieuwste tijd: recente verstoringen, grachten en greppels. De zone bleek fel verstoord door zandontginning.</p> <p>Bron: Verwerft D., Lambrecht G., Mikkelsen J.H. 2012: Bufferbekken, Torhout. Resultaten Archeologisch Proefonderzoek Ieperse Heerweg- Vredelaan, Torhout, Brugge.</p>
210511	<p>Mechanische prospectie</p> <p>19de eeuw: enkele greppels, die parallel lopen met de huisige perceelsoriëntering.</p> <p>Nieuwste tijd: enkele recente paalkuilen.</p> <p>Bron: Verbeke E., Krekelbergh N., Demoen D. 2015: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Torhout-Lijsterstraat, Baac Vlaanderen Rapport 145, Bassevelde.</p>
306160	<p>Opgraving</p> <p>Midden-Romeinse tijd: muurfunderingen (1940). In sleuf aan de noordzijde van de toren (1991): restant van buitenfundering, bestaande uit paniseliaanse zandsteen gemengd met framgenten "tegulae", "imbrices" en vrij grote fragmenten polychroom beschilderde</p>

	<p>wandpleister, vloerbeton, kalkmortel en fragmenten van "tubuli". Ook grote klonten mortel werden gevonden (worden nog onderzocht). "meerdere Romeinse munten" zouden zijn opgegraven in 1941. Eén ervan was een grootbrons van Gratianus.</p> <p>Volle middeleeuwen: Noordoost gerichte graven in en om de Romaanse kerk. Middeleeuwse tegelvloer in centraal schip van de kerk.</p> <p>Onbepaald: Tegen de westgevel van de kerk, In een verstoorde stratigrafie door o.a. begrafenisactiviteit, werden talrijke menselijke en dierlijke beenderen gevonden. Grootbrons van Gratianus: ts. 367 n.Chr. en 383 n.Chr. Gebruikerskeramiek: van de 2de tot de 20ste eeuw.</p> <p>Bron: Cools E. 1989, De middeleeuwse vloeren van de kerk van St-Pieters-Banden te Torhout, in: Westvlaamse Archaeologica, jg. 5, nr. 2, p. 59-63.</p>
984475	<p>Mechanische prospectie</p> <p>Neolithicum: De vondst van een afslag in WP 6 uit het neolithicum, of zelf ouder (!) in één van de oudere kuilen is verspit, maar wijst alvast op de menselijke aanwezigheid in deze periode op deze locatie.</p> <p>Middeleeuwen: In werkput 1, op 10 m van de kerk aangelegd, werd een kelder aangetroffen. Onder deze kelder werd een humeus pakket met restanten van begraving vrijgelegd. Dit pakket was zeker nog 50 cm dik. Ook net onder de straat, op ca. 30 cm diepte, is een inhumatie aangetroffen. In het totaal moet dus rekening gehouden worden met een pakket van ca. 2 m waarin begravingen zich kunnen voordoen. De vondsten uit de onderste kerkhoflaag, namelijk een randfragment van een kogelpot en enkele wandfragmenten in gedraaid grijs aardewerk, wijzen op een volmiddeleeuwse datering in de 12de of vroege 13de eeuw. Het jongste kerkhofpakket kan waarschijnlijk in verband worden gebracht met de opgave van het kerkhof onder Frans bewind in de 18de eeuw.</p> <p>Late middeleeuwen: In totaal werden er 2 rekenpenningen aangetroffen. De eerste is een vermoedelijke variant van een rekenpenning van het type Rouyer 514, geslagen onder de graven van Vlaanderen, specifiek onder Lodewijk van Male (1346-1384). Deze rekenpenning is niet verder te determineren door corrosie op de penning en is daarom algemeen te dateren tussen de tweede helft van de 14de en de eerste helft van de 15de eeuw. (xx) De tweede kan niet verder gedetermineerd worden door de corrosie.</p> <p>16de eeuw/Nieuwe tijd: Zwarte brandlaag met verbrande leem en bijzonder veel houtskool. Er is een sterk vermoeden dat deze laag kan worden gelinkt aan een van de historische stadsbranden. Het materiaal dat uit de onderliggende lagen gerecupereerd werd, geeft een datering in de 15de eeuw. Mogelijk kan deze laag dus in relatie worden gebracht met een stadsbrand uit de 16de eeuw. Interessant is dat de gevolgen van één of meerdere stadsbranden archeologisch zichtbaar zijn van het uiterste noordwesten van de markt tot helemaal in het zuidoosten. Hier werd een munt uit een koperlegering teruggevonden.</p> <p>19de eeuw: 19de-eeuwse straatniveau, dat op slechts 30 cm onder het huidige straatniveau was gelegen. (WP 4), Kelder in WP 5 van een bouwblok dat er tot in de jaren 1960 stond. Ook oudere archeologische lagen werden hier aangesneden. Deze lagen dekten kuilen af die in de 14de-15de eeuw te dateren zijn.</p> <p>Bron: De Mulder J. & Vanholme N. 2021: Nota Stads-kernvernieuwing te Torhout: Proefputtenonderzoek – 2021B316, RAAP België – Rapport 669, RAAP België, Eke, 87.</p>
989529	<p>Mechanische prospectie</p>

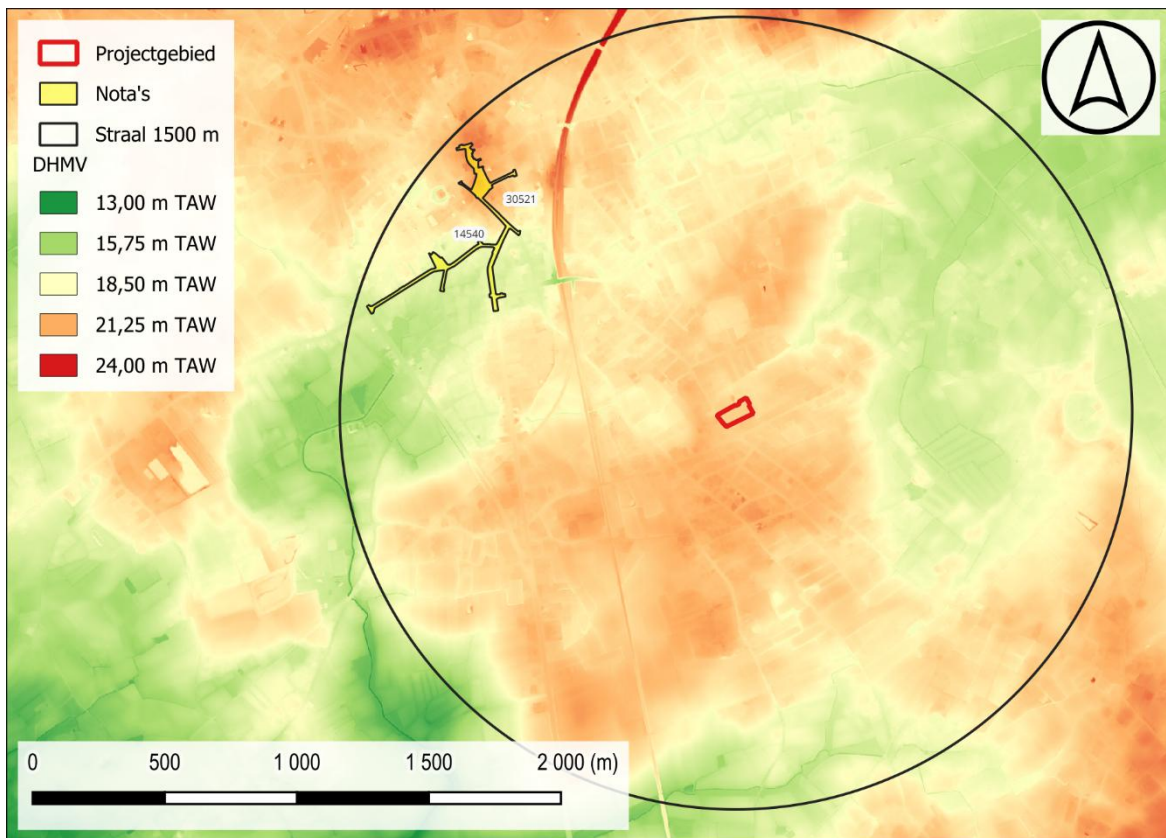
	<p>19de eeuw: Het is duidelijk dat het erf dat teruggaat tot minstens de 19de eeuw intensief gebruikt is en er veel graafactiviteit heeft plaatsgevonden.</p> <p>Nieuwe/Nieuwste tijd: Enkele sporen lijken mogelijk iets ouder en dateren in de Nieuwe tot Nieuwste tijden. Het gaat over een viertal rechthoekige kuilen en enkele grachten die meegaan met de oriëntering van de percelering zoals gekend op de historische kaarten.</p> <p>Bron: Malfliet, L. Hoorne J. De Logi, A., 2023: Torhout – Meibosstraat, De Logi & Hoorne bv, Adegem.</p>
989944	<p>Mechanische prospectie</p> <p>Middeleeuwen: Het proefsleuvenonderzoek geeft aan dat op het terrein minstens bewoningsresten uit de middeleeuwen aanwezig zijn.</p> <p>18de-19de eeuw: muurresten uit de late 18de eeuw of de eerste decennia van de 19de eeuw.</p> <p>20ste eeuw: De recentste sporen (20ste eeuw) zijn te relateren aan een kantoorfunctie. De relevante archeologische resten zijn matig tot vrij goed bewaard, maar ter hoogte van de voormalige 20ste-eeuwse kelder zijn ze wel deels aangetast.</p> <p>Bron: Reyns, N. en Bruggeman, J., 2023: Nota Torhout – Burg 28-30, Rapporten All-Archeo bv 1840, Bornem.</p>

II. Archeologische indicatoren

155752	<p>Evaluerend terreinonderzoek</p> <p>Late middeleeuwen: 2 ronde waterputten die in veldsteen zonder mortel waren opgetrokken. 1 van de 2 heeft een afvalvulling uit de 14de - 15de eeuw (rood- en grijsbakkende waar, steengoed uit het Rijnland, drinkkannen uit Langerwehe, Raeren en Siegburg)</p>
209086	<p>Indicator luchtfotografie</p> <p>Eerste helft 20ste eeuw: oefenloopgraaf</p>
209119	<p>Indicator luchtfotografie</p> <p>Onbepaald: Vaag zichtbare kuilstructuren, zichtbaar op luchtfoto.</p>
209120	<p>Indicator luchtfotografie</p> <p>WOI: Loopgraven, zichtbaar op luchtfoto</p>
212782	<p>Indicator luchtfotografie</p> <p>Onbepaald: Uitgestrekte zone met tal van structuren op een oost-west georiënteerde opduiking. Op deze opduiking zijn enkele concordante kavels te bespeuren. Interessanter zijn twee gebogen grachten die te interpreteren zijn als mogelijke enclosures. Ook andere discordante grachten doen hier een archeologische site vermoeden.</p>
212783	<p>Indicator luchtfotografie/cartografie</p> <p>Onbepaald: Grote opduiking. Op enkele overzichtsfoto' s zijn scherp afgelijnde kuilen te zien. Interessant maar ook twijfelachtig is een zeer fijne vierkante structuur ten oosten van de Nachtegaalstraat. Deze is maar vastgesteld op foto' s genomen op één dag, later heeft deze structuur zich niet herhaald en daarom is ze twijfelachtig.</p>

212784	<p>Indicator luchtfotografie</p> <p>Onbepaald: Klein wegtracé dat omheen een lokale depressie lijkt te lopen. Op het volledige perceel zijn vage structuren waar te nemen, zoals enkele scherp afgelijnde kuilen en verder een reeks vage vlekken en rechte grachten. Op een deel van deze site zijn een zwembad en huis aangelegd.</p>
212785	<p>Indicator luchtfotografie/cartografie</p> <p>Onbepaald: Discordante gebogen grachtsruktuur</p>
212813	<p>Indicator luchtfotografie/cartografie</p> <p>Onbepaald: Ruime zone die aangeduid is omwille van het vermoeden dat er talrijke kuilen aanwezig zijn. Op het oostelijke deel van deze site kunnen er enkele scherp afgelijnd worden. Interessant is ook een kleine gebogen gracht.</p>
212814	<p>Indicator luchtfotografie/cartografie</p> <p>Onbepaald: Omvangrijke zone met verschillende lange grachten. Mogelijk zijn dit oude kavelindelingen. Twee parallelle grachten zijn mogelijk ook een wegtracé alhoewel ze lijken aan te sluiten op andere lange gracht.</p>
216210	<p>Metaaldetectie</p> <p>Nieuwe tijd: musketkogel</p>
216290	<p>Metaaldetectie</p> <p>20ste eeuw: 2 restanten kogelhulzen WO 2, kogelpunten WO I, munt 5 cent begin 20ste eeuw (jaren 20), restant bestek(lepel,vork?), knoop uniform met nummer 1 (19de eeuw), restanten paardentuig (gespje en stuk van bit).</p>
217187	<p>Metaaldetectie</p> <p>18de eeuw: munt</p> <p>20ste eeuw: Amerikaanse cent 1906</p> <p>Nieuwe tijd: musketkogel</p> <p>WOI: kogelhuls WO, lichtkogel WO, restanten ontsteker, restanten geleideband</p>
217220	<p>Metaaldetectie</p> <p>17de eeuw: aardewerkscherven 16de-17de eeuw</p> <p>19de eeuw: muntje, rot, wsk 2 cent Leopold I</p> <p>Nieuwe tijd: knoop</p> <p>20ste eeuw: kogelpunt, kaliber onbekend</p>
217398	<p>Metaaldetectie</p> <p>Nieuwe tijd: kanonskogel, diameter ca 13 cm, gewicht: 4,980 kg (= 10 of 12 ponder) (zeker pre WO I), 17de-18de eeuw?</p>
218561	<p>Metaaldetectie</p> <p>Late middeleeuwen: Rekenpenning : FRANCE, Charles VI (1380-1422)</p> <p>Nieuwe tijd: musketkogel, lakenloodje</p>

300000	<p>Indicator cartografie</p> <p>Late middeleeuwen: Site met walgracht met waarschijnlijk enkel een opperhof (geen neerhof). Er werd een archeologisch onderzoek uitgevoerd naar het neerhof: er werden geen sporen of scherven gevonden die ouder zijn dan 13de-14de eeuw en die eventueel op een feitelijk gebruik als neerhof kunnen wijzen. Dwars over het terrein loopt een gracht, evenwijdig met de basisinrichting van het opperhof, maar bewoningssporen werden niet aangetroffen. Waarschijnlijk gaat het om een residentiële motte zonder neerhof. Op het primitief kadaster van Torhout zijn nog 2 dergelijke sites aanwijsbaar. Huidige bebouwing dateert van de 19de eeuw. De gracht is nog aanwezig. 13de eeuw tot heden</p>
300001	<p>Indicator cartografie</p> <p>Late middeleeuwen: Site met walgracht. De structuur van de omwalling is nog deels aanwezig in het kadastraal perceel. In de loop van de 20ste eeuw wordt het L-vormige volume herleid tot het actuele volume, dat wellicht deels teruggaat op de 17de eeuw. De site zou teruggaan tot de 13de eeuw. Tot vandaag is nog een historische kern van het L-vormige volume bewaard. De omwalling van de site zoals aangeduid op de door M. Pyck op basis van de ommeloper gereconstrueerde kaart "Thorhoudt anno 1700" en in het Manschepe-boeck van de heerlijkheid Wijnendale (1774, met omweld opperhof en niet omweld neerhof, cf. illustratie), op de Ferrariskaart (1770-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1846) is nog aangeduid op de kaarten van het Militair Cartografisch Instituut van 1861 en 1883, niet meer op die van 1911.</p>
300016	<p>Indicator cartografie</p> <p>Late middeleeuwen: Site met walgracht. Continuïteit, gebouwen en grachten zeker bewaard tot 1850.</p>
982955	<p>Toevalsvondst</p> <p>Onbepaald: Bij restauratiewerken werd een gewelfde kelder ontdekt.</p>
987881	<p>Toevalsvondst</p> <p>14de eeuw: De waterput, opgebouwd met rode bakstenen en met een buitendiameter van ca. 1,5 m, werd aangetroffen op het toenmalig braakliggend perceel Oostendestraat 15 in het centrum van de stad. Het onderzoek levert vooral een inzicht op wat betreft de baksteenchronologie en het baksteengebruik in Torhout. De rode bakstenen die gebruikt waren om de waterput op te bouwen, hebben formaten van 21,5 à 23 à 23,5 X 10 à 11 X 6 à 6,5 à 7 cm. Naar analogie met wat gekend is uit Brugge en nabije omgeving wijzen deze baksteenformaten voor Torhout vermoedelijk eveneens naar de periode vanaf ca. 1350 tot minstens de 16de eeuw. Dit lijkt te worden bevestigd door de aardewerkscherven die uit het slib op de bodem van de waterput konden worden verzameld. Het aardewerk, waaronder drie diagnostische grijze randen, wijst naar de 14de eeuw. Dit komt overeen met het vroegste chronologisch segment van de datering op basis van de baksteenformaten. Het aardewerk geeft dus aan dat deze baksteenformaten voor Torhout inderdaad ook vanaf (minstens) het midden van de 14de eeuw in Torhout gedateerd kunnen worden. Bovendien geeft het aardewerk, in combinatie met de baksteenformaten, aan dat de aanleg van de waterput in de 14de eeuw kan geplaatst worden. De baksteendikte van 6-7 cm wijkt wel af van de Brugse baksteenchronologie. Mogelijk wijst dit op een andere productie voor Torhout, misschien wel lokaal.</p>

Figuur 25: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de (Archeologie)nota's en eindverslagen (©Geopunt).

III. Onderzoek (nog) opgenomen in de CAI

14540	<p>Torhout Stadskern LBO</p> <p>Er zijn geen elementen die aangeven dat er geen kennispotentieel meer aanwezig is. In tegenstelling, voor wat betreft het gedeelte dat zich binnen de vastgestelde archeologische zone situeert is het potentieel op archeologische sites gezien de beperkte kennis van het middeleeuwse Torhout zeer groot. Bij de geplande bodemingrepen, zowel het vernieuwen als ontdebelen van het rioleringsstelsel, het uitbreiden van de technische ruimte nabij het stadhuis, het aanleggen van een fontein, het graven van diverse boombunkers, edm. zijn substantiële graafwerken gepland in het hart van de vastgestelde archeologische stadskern van Torhout. Een eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief zal hierbij definitief verloren gaan. De vraag in hoeverre de historische bouwactiviteiten het bodemarchief kan hebben verstoord, kan op basis van het bureauonderzoek niet beantwoord worden. Verder onderzoek met ingreep in de bodem wordt geadviseerd. Het gedeelte van het plangebied gelegen buiten de vastgestelde historische stadskern van Torhout werd gewaardeerd door middel van een bijkomende prospectie zonder ingreep in de bodem, namelijk een (mechanisch) booronderzoek. De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat een vervolgonderzoek in de Kortemarkstraat en de Rijselstraat nooit tot kenniswinst zal leiden. Omwille van deze redenen worden deze zones vrijgegeven.</p> <p>Bron: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/14540</p>
30521	<p>Torhout Boeiaardstraat 11 Proefsleuven en proefputten</p>

Er werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd om na te gaan of op het terrein relevante archeologische sporen aanwezig zijn. In de te onderzoeken zone zijn archeologische sporen aanwezig uit de middeleeuwen en de nieuwste tijd. De sporen uit de nieuwste tijd, die dateren vanaf omstreeks het midden van de 19de eeuw, zijn te interpreteren als resten van recente bebouwing en van landindeling. Een gracht, die teruggaat tot in de middeleeuwen is een perceelsgracht, met wellicht ook een drainerende functie. De perceelsgrens is nog te zien op de Atlas der Buurtwegen uit 1841. De gracht neemt een groot deel in van het onderzoeksgebied. Verder werd er nog een oudere greppel vastgesteld, die wellicht ook uit de middeleeuwen dateert. Het kan een perceelsgreppel zijn, maar het is ook mogelijk dat het een erfafbakeningsgreppel is.

De aangetroffen sporen werden voldoende gedocumenteerd tijdens het uitgevoerde vooronderzoek, zodat behoud in situ of vervolgonderzoek niet nodig geacht worden. Gezien de aard van de aangetroffen resten is de verwachting dat bijkomend archeologisch onderzoek onvoldoende potentieel op kennisvermeerdering inhoudt om de kosten van bijkomend archeologisch onderzoek te rechtvaardigen. Een perceelsgracht neemt namelijk al een groot deel van het onderzoeksgebied in en de zone waar bodemingrepen voorzien wordt (ca. 188 m²) is vrij beperkt. Verder zullen de geplande werken geen bijkomende verstoringen van het bodemarchief veroorzaken. De te verwijderen verharding werd voorafgaand aan het onderzoek opgebroken. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht in het kader van de geplande werken.

Bron: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/30521>

1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK

De opdrachtgever plant de gedeeltelijke sloop en renovatie van de schoolgebouwen van Basisschool Ten Parke ter hoogte van Herderstraat 1 in Torhout. Het volledige plangebied heeft een oppervlakte van ca. 7122 m² en is zo goed als volledig verhard en bebouwd. Twee aanwezige gebouwen blijven behouden in hun huidige toestand. Een ander deel van de aanwezige bebouwing wordt intern gerenoveerd. Daarnaast worden ook 2 gebouwen gesloopt. Vervolgens wordt een nieuwbouw met bijhorende infrastructuur en omgevingsaanleg gerealiseerd. De geplande werkzaamheden hebben betrekking op een gecombineerde oppervlakte van ca. 5603 m².

Het centrum van Torhout is gelegen in het overgangsgebied tussen het noordelijk gelegen plateau van Wijnendale en de zuidelijk gelegen vallei van de Handzamevaart. Het landschap rondom de stad wordt voornamelijk bepaald door de loop van de Koebeek en de Rivierbeek. Het plangebied bevindt zich ten zuidoosten van de stad op een hogere opduiking tussen de Koebeek in het westen en de Rivierbeek in het oosten. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het plangebied een profiel weer waarvan de top bestaat uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen. De bodemkaart geeft ter hoogte van het plangebied een hydromorfe lemige zandbodem weer die vermoedelijk terug gaat op een oude sloot of kleine beekvallei. In het westen van het terrein is een matig natte, lemige zandbodem aangeduid. Dit betreft een Postpodzolbodem waar het oorspronkelijke bodemprofiel mogelijk reeds is gehomogeniseerd door bewerking in het verleden. Hoewel het terrein strikt genomen niet gelegen is binnen een gradiëntzone moet de drogere opduiking nabij de vallei van de Koebeek en Rivierbeek wel aantrekkelijk geweest zijn voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars. Daartegenover staat echter dat het terrein grotendeels bebouwd en verhard is en op het DHMV duidelijke aanwijzingen zijn dat het terrein reeds is uitgevlakt. De impact hiervan op het bodemarchief is echter vooralsnog ongekend.

De cartografische bronnen geven een landelijke en bosrijke omgeving weer op de rand van een groot veldgebied in het oosten. Op de Ferrariskaart is het huidige stratenpatroon te herkennen. Tegen het verloop van de Zwevezelestraat is ter hoogte van het plangebied een gebouw weergegeven. Verder is het terrein ingekleurd als akkerland en laagstammig bos. Doorheen de 19^e-eeuwse bronnen is weinig verandering op te merken ter hoogte van het plangebied. Tegen het kruispunt van de Zwevezelestraat en Kwaplasstraat is een herberg aangeduid. Doorheen de orthofotosequentie is weinig verandering op te merken inzake het landgebruik. De huidige toestand is reeds te herkennen op het oudste luchtbeeld.

In de omgeving van het plangebied zijn meerdere vindplaatsen en indicatoren gekend. Direct ten noordoosten van het onderzoeksgebied, aan de Lijsterstraat, werd reeds een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij werd echter vastgesteld dat een deel van het terrein in een recent verleden was afgegraven. Er werden tijdens het onderzoek buiten enkele (sub)recente sporen geen archeologisch relevante relictten aangetroffen. Ten noordwesten van het plangebied, in het centrum van Torhout, is een duidelijke cluster aan vindplaatsen te herkennen op het kaartblad van de CAI. Bij verschillende onderzoeken in het historisch centrum zijn duidelijke aanwijzingen voor aanwezigheid sinds de Romeinse periode. Tevens werden er materiële indicaties waargenomen voor menselijke aanwezigheid in het neolithicum. In het buitengebied bestaan de gekende waarden voornamelijk uit resten van landindeling en exploitatie uit de vroegmoderne en moderne periode.

Concreet dient ter hoogte van het plangebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Op basis van het landschappelijk kader en de gekende waarden kan gesteld worden dat de verwachting bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, begraving of andere activiteiten. Daartegenover staat echter dat er ter hoogte van het plangebied reeds ingrijpende infrastructuurwerken hebben plaatsgevonden waardoor het bodemarchief verstoord kan zijn. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en verstoringsgraad te evalueren. Mochten plaatselijk bodemhorizonten aanwezig zijn die kunnen wijzen op betere bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactenconcentraties, dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken. Vervolgens is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte manier om bodemsporen in kaart te brengen indien dit nog kan leiden tot kenniswinst.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

KAARTMATERIAAL

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778]

Atlas der Buurtwegen d.d. 1842

Topografische kaart van Vandermaelen d.d. 1846 – 1854

Popp-kaart d.d. 1842-1879

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroerenderfgoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)	4
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	6
Figuur 4: Opzet initiatiefnemer sloop t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt).....	7
Figuur 5: Opzet initiatiefnemer bouw t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt).....	8
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).....	10
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	10
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 10: Hoogteverloop ZW-NO	12
Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt).....	12
Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)	13
Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)	13
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt).....	17
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt).....	17
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)	18
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt) ...	18
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt).....	19
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt).....	19
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt).....	20
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt).....	20
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt).....	21
Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt).....	21
Figuur 24: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).	22
Figuur 25: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de (Archeologie)nota's en eindverslagen (©Geopunt).....	28

BOORLIJST

CHRONOLOGISCH KADER

